

What's in a name?

Een Vlaams perspectief op levensbeschouwelijke diversiteit in de zorg voor zin.

Prof. Dr. Anne Vandenhoeck

BEVRAGEN VAN ENKELE CONCEPTEN
ROND LEVENSBESCHOUWELIJKE
DIVERSITEIT IN DE ZORG VOOR ZIN

KAMELEON

EEN KAMELEON VERANDERT NIET VAN KLEUR
OM GELIJK TE ZIJN AAN DE ANDER

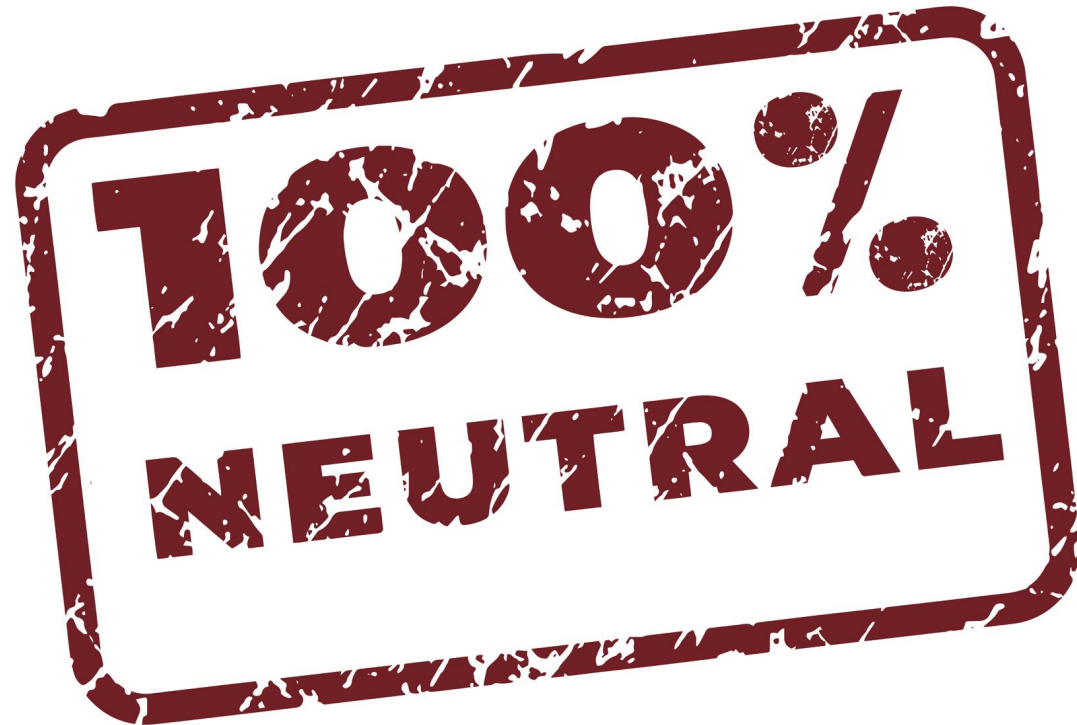
EEN KAMELEON VERANDERT WEL VAN KLEUR
OM TE COMMUNICEREN MET EEN ANDER

NEUTRALITEIT

NIEMAND KAN ZICHZELF
NEUTRAAL NOEMEN.

IEDEREEN HEEFT EEN GEKLEURD
LEVENS BESCHOUWELIJK KADER

DE VRAAG IS HOE JE HET EIGEN
LEVENS BESCHOUWELIJK KADER
HANTEERT OP PROFESSIONELE
WIJZE

**GEZOCHT:
NEUTRALE SPIRITUEEL
ZORGVERLENER**

ORGANISATIE
LEVENSBECHOUWELIJKE ZORG VOOR
ZIN IN VLAANDEREN

Vlaanderen – Nederland

- Gemeenschappelijk
 - Groeiend cultureel pluralisme
 - Tanende christelijke invloed in publieke ruimte
 - Erosie van levensbeschouwelijke instituties
- Verschil
 - Vorm van secularisatieproces
 - Monolitisch (geen ruimte voor levensbeschouwing)
 - Pluralistisch (omarmen van diversiteit)
 - Levensbeschouwelijke geschiedenis

Context van Vlaanderen

- Zorglandschap tot 2005:
 - Levensbeschouwelijk bepaald: katholiek en staat
 - Wanneer fusies gebeurden was de levensbeschouwelijke factor bepalend
 - Katholieke pastores (meerderheid) en morele consulenten
- Zorglandschap na 2005:
 - Fusies op basis van marktprincipe en reorganiseren van de zorg (basiszorggebied, gespecialiseerd zorggebied, supergespecialiseerd zorggebied)
 - Levensbeschouwelijke factor verdwijnt in fusies
 - Opkomst commerciële voorzieningen

VB van uitzonderingen

Broeders van Liefde

ONDERWIJS EN ZORG

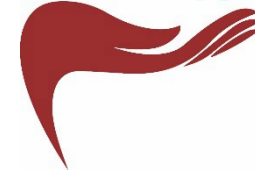
KU LEUVEN

Organisatie zorg voor spirituele dimensie

- Dubbele binding:
 - Aangenomen en bezoldigd door voorzieningen
 - Gezonden door levensbeschouwing (humanistisch verbond -regio, katholieke kerk - dioceses).
 - Enkele deeltijdse protestantse pastores
 - Enkele deeltijdse moslim consulentenAndere levensbeschouwingen: extern consult
- Dubbele binding onder druk:
 - Commerciële voorzieningen: aankopen van diensten
 - Directies die ongebonden SZ aannemen

Organisatie zorg voor spirituele dimensie

- EERSTELIJS SPIRITUELE ZORG
 - Religie, zingeving en levensbeschouwing (RZL)
 - Vormingen
 - Palliatieve zorgen
 - Bij uitbreiding: dementie, chronische aandoeningen, oncologie, psychiatrie
 - Screening tools, registratie, vragenlijsten, ...

Beroepsvereniging zorgpastores

- 2009: voorbereiding 2011: officiële start
- De beroepsvereniging wil bijdragen tot de professionalisering en integratie van katholieke pastores in de gezondheids- en welzijnszorg. De vereniging stelt zich tot doel de belangen van de pastores te behartigen en ruimte te creëren voor kennisdeling.
- Tien prioritaire doelen voor de beroepsvereniging
 - Bescherming van het beroep en ijveren voor een wettelijk statuut
 - Nadenken over de inhoud van het beroep in verhouding tot andere levensbeschouwingen
 - Het herdenken van de band met de territoriale pastoraal vanuit de herstructurering van de gezondheidszorg
 - ...

1
maatschappelijke
en kerkelijke
waardering

brede maatschappij
allen werkzaam in
zorgpastoraat
stakeholders van social profit-
sector en zorgvoorzieningen
politici, Commissie Welzijn,
SARGWW

5 verschillende sporen van erkenning

Beroepsvereniging
Zorgpastores

2
beroepskwalificatie

ontwikkelen van opleidingen
die noodzakelijk zijn voor
spiritueel zorgverleners

inschakeling binnen de
nieuwe wet inzake
kwaliteitsvolle praktijkvoering
in de gezondheidszorg

3
met alle erkende
levensbeschouwingen
samen

inschakeling in nieuw
KB 78 / kaderwet van de
gezondheidsberoepen

- PREZO - Zorgnet-Icuro
- functieclassificatie - IFIC
- aandacht voor spiritualiteit moet een deel zijn van een goede zorgcultuur:
 - a. mee nieuwe visie op goede zorg opbouwen
 - b. ontwikkelen richtlijn spirituele zorg
 - c. samenwerken met koepels
 - d. contact met zorgcommissie - accreditatie-organisaties
 - e. Kwaliteitsdecreet

4
met de verschillende
gemeenschappen
in België samen

5
een nieuw werkend
wettelijk kader

ingevoegd in erkenningskader
overheid zoals in
kwaliteitsdenken

ingevoegd in erkenningskader
overheid door gesubsidieerde
personeelsbezetting

'update' formulier "De Saeger"

(*) "Spiritualiteit is de dynamische dimensie van het menselijk leven die verband houdt met de manier waarop personen (individueel of in gemeenschap) betekenis, richting en transcendentie ervaren, uitdrukken en/of zoeken en naar de manier waarop ze zich verbinden met het moment, zichzelf, anderen, met de natuur, het betekenisvolle en/of het heilige. Spiritualiteit wordt uitgedrukt in overtuigingen, waarden, tradities en praktijken."

consensusdefinitie van
Christina Puchalski (2014) -
cfr. WHO (*)

de best mogelijke
spirituele
zorgverlening voor
patiënten, cliënten en
bewoners

met patiënt centraal:
aanbod- én
vraaggestuurd / outcome

binnen het kader van
interdisciplinaire
samenwerking

met aandacht voor
continuïteit: 1e en 2e
lijnszorg, ketenzorg,
vrijwilligers, zorg voor
zorgenden

zes pijlers

geïntegreerd binnen
integrale zorg: holistische
mensvisie, hedendaagse
kwaliteitssystemen

aangeboden door
vertegenwoordiger van
gewenste erkende
levensbeschouwing
binnen interlevens-
beschouwelijke
samenwerking

vraag naar
professionaliteit en
onderbouwing vanuit
wetenschappelijk
onderzoek

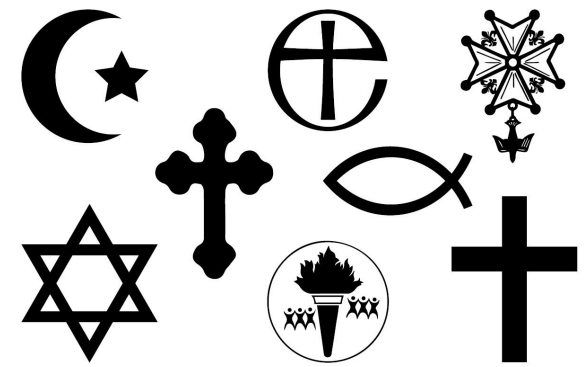
KEUZE GENERIEKE NAAM

- Voorwaarde: generieke naam met recht en plicht om zich voor te stellen vanuit de eigen identiteit aan een patiënt, client, bewoner.
- Voorstel: spirituele zorg - spiritueel zorgverlener - dienst spirituele zorg
- Interlevensbeschouwelijk overleg (VILD)
- IFIC = functieclassificaties binnen de zorg: spiritueel begeleider – spirituele vieringen – spirituele oriëntering

Spanningen en akkoord

Spanningen:

- Spiritueel roept religieus op
- Wij houden vast aan aalmoezeniers
- Verloochen en eigen identiteit

Gekomen tot akkoord. Samen gewerkt aan eenvormige opleiding met generiek en specifiek deel.

Keuze spirituele zorg

- Ingeburgerd via palliatieve zorgen in voorzieningen
- IFIC functieclassificatie
- Roept meer op dan existentieel
- Komt uit geen enkele traditie
- WHO en EAPC spreken over spiritual needs; spiritual care, spiritual caregiver
- Consensus definitie Puchalski 2014
- Grote meerderheid internationaal onderzoek hanteert deze termen
 - Spiritual care studies

INTEGRITEIT EN AUTHENTICITEIT

What we do comes out who we are

- De manier waarop spirituele zorg vorm krijgt, is een antwoord op pluraliteit en secularisatie. Dit komt met identiteitsspanningen
- Vlaanderen: Juridische erkenning van levensbeschouwingen
- Welke kant op? Hoe authentiek zijn en toch in pluraliteit staan?
- Universalistisch: we kleuren mee – Particularistisch: we hebben kleur
Voorbeeld UK (Duncan McLaren)
 - Multi-faith teams in Engeland: omarmen diversiteit maar moeilijke toegang tot spirituele zorg voor allen
 - Generic teams in Scotland: minimaliseren eigen identiteit voor neutrale ruimte voor spirituele zorg voor allen, maar druk op integriteit (eigen spirituele vorming).
- Er is een link tussen eigen achtergrond en competentie (gebruik van spiritualiteit als referentie voor herkennen van spiritualiteit bij ander)

Authenticiteit en integriteit

- Duncan McLaren: therapeuten van verschillende scholen bieden therapie aan (gelijkaardige effecten)
- Een eigen kleur hebben
 - Gevormd binnen een traditie, gebruik kunnen maken van die bronnen, kritisch kunnen zijn tav traditie
- Gemeenschappelijke taal ontwikkelen
 - Gedeelde waarden, ethische referentiekaders, praktijken van verinnerlijking, waarde aan schriftelijke tradities, concept van menselijke ontplooiing
- Voeden eigen identiteit
- Ruimte voor identiteit patiënt/cliënt (invisible roots)

Authenticiteit en integriteit

- Robert Mundle: “Chaplains are most appropriate, meaningful, and effective - in a word, most authentic – when they remain true to their own complex spiritual and religious identities.”